

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**DİNİ MUSİKİ UYGULAMALARININ
HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARIN
ÖZ SAYGISINA OLAN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

ABDURRAHMAN ÖZSAĞIR

İstanbul, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**DİNİ MUSİKİ UYGULAMALARININ
HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARIN ÖZ
SAYGISINA OLAN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

ABDURRAHMAN ÖZSAĞIR

Danışman: PROF. DR. M. SAFA YEPREM

İstanbul, 2017

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Abdurrahman Özsağır
Anabilim Dalı	: İslam Tarihi ve Sanatları
Bilim Dalı	: Türk Din Musikisi
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. M. Safa Yeprem
Tez Türü ve Tarihi	:Yüksek Lisans – Temmuz 2017
Anahtar Kelimeler	:Dini Müzik, Özel Eğitim, Hafif Zihinsel Engelli Çocuklar, Benlik Saygısı

ÖZET

DİNİ MUSİKİ UYGULAMALARININ HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARIN ÖZ SAYGISINA OLAN ETKİSİ

Bu çalışmanın amacı dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisini incelemektir. Bu amaçla İstanbul, Ümraniye’ de bulunan Özel Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi’nde eğitim gören 33 hafif zihinsel engelli öğrenci seçilmiş ve bu öğrencilerle 8 hafta boyunca dini musiki çalışması yapılmıştır. Araştırma da ön test son test kontrol grupsuz desen kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre verilen eğitim sonunda dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygına her ne kadar cinsiyet, yaş, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, ailenin gelir düzeyi gibi faktörlerin etkisi olmasa da; ailenin eğitim düzeyi ve genel olarak öz benlik saygısı oranındaki kayda değer yükseliş dikkat çekicidir ve anlamlı bir farklılık vardır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Abdurrahman Özsağır
Field	: Islamic History and Arts
Programme	: Turkish Religious Music
Supervisor	: Prof. Dr. M. Safa Yeprem
Degree Awarded and Date	: Master - July 2017
Keyword	: Religious Music, Special Education, Self Esteem

ABSTRACT

THE EFFECTS OF RELIGIOUS TURKISH MUSIC APPLICATIONS TO SELF-ESTEEM ON CHILDREN WITH MILD MENTAL RETARDATION

The purpose of this research is to examine the effects of religious Turkish music applications to self-esteem on children with mild mental retardation. For this purpose, it is chosen 33 children with mild mental retardation from rehabilitation center in Umraniye, İstanbul and it is done a musical activities and event during eight (8) weeks. Also, it is used pretest and post test design research in this thesis.

According to the our results, although the religious music practices are not affected by variables such as gender, age, number of children in the family, birth order of the child, income level of the family, self-esteem of children with mild mental retardation. The level of education of the family and the overall increase in the self-esteem ratio is noteworthy. In other words, there is a statistically significant difference between level of education of the family and self esteem of children with mild mental retardation.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	v
GRAFİK LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
1.GİRİŞ	1
2.METODOLOJİ.....	7
2.1 Problem Durumu ve Cümlesi.....	7
2.2 Ana Problem Cümlesi.....	7
2.3 Alt Problemler.....	7
2.4 Ana Hipotez	7
2.5 Alt Problemlere İlişkin Hipotezler	8
2.6 Araştırmanın Modeli	8
2.7 Evren ve Örneklem.....	9
2.8 Veri Toplama Araçları.....	9
2.8.1 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	9
2.8.2 Aile İzin Formu	10
2.8.3 Demografik Bilgi Formu.....	10
2.9 Veri İşleme Yöntemleri ve Süreci	11
2.10 Varsayımlar.....	13
2.11 Sınırlamalar.....	13
2.12 İlgili Literatür	13
2.12.1 Tablo 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu ..	13
2.12.2 Grafik 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Dağılımı.....	14
3.BULGULAR VE YORUM	15
3.1 Ana Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	19
3.2 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	20

3.3 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	21
3.4 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	22
3.5 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	24
3.6 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	26
3.7 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	27
4.SONUÇ VE ÖNERİLER	29
4.1 SONUÇ.....	29
4.1.1 Ana Hipotez	29
4.1.2 Ana Hipoteze İlişkin Sonuç	29
4.1.3 Alt Problemlere İlişkin Hipotezlerin Sonuçları	29
4.2 ÖNERİLER.....	31
KAYNAKÇA.....	32
EKLER.....	35

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	13
Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	15
Tablo 3: Katılımcıların Yaşa Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	16
Tablo 4: Katılımcıların Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	16
Tablo 5: Katılımcıların Ailedeki Çocuk Sırasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	17
Tablo 6: Katılımcıların Ailelerinin Eğitim Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	18
Tablo 7: Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Düzeyine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	18
Tablo 8: Eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların istatistikleri	19
Tablo 9: Eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların testi	19
Tablo 10: Cinsiyet - Grup İstatistiği	20
Tablo 11: Cinsiyet - Bağımsız T Testi	20
Tablo 12: Öz saygı ve Yaş	21
Tablo 13: Öz saygı ve Ailedeki Çocuk Sayısı	23
Tablo 14: Öz Saygı ve Ailedeki Çocuk Sırası	24
Tablo 15: Öz Saygı ve Ailenin Eğitim Seviyesi	26
Tablo 16: Ailenin Gelir Düzeyi - Grup İstatistiği	27
Tablo 17: Ailenin Gelir Düzeyi - Bağımsız T Testi	28

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No.

Grafik 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Dağılımı 13

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Aralığı

1.GİRİŞ

Bu çalışmada, **dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinin** olup olmadığı ölçülmüştür. Giriş bölümünde öncelikle araştırmanın uygulama aşamasında dini musiki formlarından ilahi ve salât formunu kullanacağımız için bu iki form hakkında kısaca bilgi verilmiş, daha sonra özel eğitim, zihinsel yetersizlik, öz saygı ve bu kavramların müzikle ilişkisi kısaca izah edilmiştir.

İlahi: Mustafa Uzun ilahiyi, İslam ansiklopedisinin “İlahi” maddesinde, dinî-tasavvufî muhteva taşıyan bestelenmiş şiirlerin genel adı” olarak tanımlar¹. Ahmet Hakkı Turabi ise “Cami Yazıları” adlı eserinde ilahileri; sözlük anlamı ‘Allaha ait’ demek olan edebî metinlerde Allah ve Peygamber sevgisi başta olmak üzere dini ve tasavvufî konuları işleyen manzum eserler olarak tanımlamaktadır. İlahiler, ladini musiki formu olan şarkılara çok benzerler. Şarkılardan ayrılan tarafları sözleri, melodik yapıları ve usûl yapılarıdır. Ayrıca Turabi, ilahilerin bir Müslüman’ın hayatında her zaman yer bulduğunu, doğum, ölüm, sünnet, düğün, asker uğurlama, anma vs. cemiyetlerde icra edildiğini söylemektedir². Hemen her makamda ilahi bestelense de çoğu zaman tiz seslerde fazla dolaşmayan ağır yapılı makamlar tercih edildiğini söylemektedir.

Salâ(Salât): Nuri Özcan, İslam ansiklopedisinin “Sala” maddesinde³ salayı şöyle tanımlamıştır:

Hz. Peygamber’e Allah’tan rahmet ve selâm temenni eden, onu öven, onun şefaatinin dileyen, ailesine ve yakınlarına dua ifadeleri içeren, çeşitli şekillerde tertiplenmiş hürmet ve dua cümlelerini içeren, belirli bestesiyle veya serbest şekilde okunan güftelerin genel adı.

Sözleri Arapça olup bir kısmı besteye okunan salâlar okundukları yere ve zamana göre sabah salâsı, cuma ve bayram salâsı, cenaze salâsı, salât-ı ümmiyye, salâtü selâm gibi adlarla anılmıştır.

¹ Uzun, M. (2000). Diyanet İslam Ansiklopedisi, cilt: 22. Türkiye Diyanet Vakfı. Ankara. s: 64-68.

² Turabi, A.H. (2012). Cami Yazıları. Ankara. DİB yayınları. s: 181

³ Özcan, N.(2009). Diyanet İslam Ansiklopedisi, cilt:36, Türkiye Diyanet Vakfı. Ankara. s:15-16.

Özel Eğitim

Özel Eğitim konusunda erişilebilen kaynaklar⁴ incelendiğinde özel eğitimi şöyle tanımlayabiliriz; özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri özel araç gereçlerle ve eğitim materyalleriyle yaşatlarından beklenen yeterliliğe ulaşabilmeleri için verilen eğitimlerin bütünüdür. Yine özel eğitim konusunda ortak görüş her bireyin farklı olduğu ve bu farklılıktan dolayı her bireyin özel olduğudur.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi her insan farklıdır ve her birey özeldir, tekdir. Her bir bireyin özellikleri, kapasitesi, zekâsı birbirinden farklıdır. Farklı olan bu bireylerin eğitim-öğretim sisteminden diğer bireylerin yararlandığı şekilde yararlanması ve bu sürecin bir parçası olması kaçınılmaz bir durumdur. Bu durumu İskender Özgür Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim kitabında şu şekilde bahsetmiştir⁵

Özellikleri nedeniyle korktuğumuz, kaçındığımız, şaşırdığımız imrendiğimiz veya yadırgadığımız çocuklardır bunlar. Böylece olağan çocuklar için hazırlanmış eğitim programlarından yeteri kadar faydalanamadıklarından başarısız olabilirler. Bunun için bir veya birkaç özelliklerindeki ayrıcalıkları sebebiyle özel eğitim uygulamalarına ihtiyaç duyarlar. Bu çocuklara özel eğitim gereksinimli çocuk denmesinin nedeni bundandır.

Ataman'ın "Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim" adlı kitabında Türkiye'de özel eğitimin gelişimi 1950'li yıllardan itibaren günümüze kadar gelişim göstermiştir ve bu süreçte özel eğitimin genellikle eksiklik ve farklılıktan dolayı etkilenmiş çocukların ailelerini, öğretmenlerini ve bu kurumlardaki yöneticilerini alakadar ettiği düşünülmüştür.⁶

Bazı çocuklar daha özeldir, bu çocuklar beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişimlerdeki eksik ve üstün özellikleri açısından eğitim ve öğretimlerini desteklemek

⁴ Bkz. Ek 1.1, Literatür Taraması, Tema: "Özel Eğitim" s.36

⁵ Özgür, İ. (2015). Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim. Adana. Karahan Kitabevi.

⁶ Ataman A. (2003). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Editör: Ayşegül Ataman. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

için normal çocukların eğitimlerine ilaveten bir takım özel destek alma ihtiyacı duyarlar.⁷

Hafif Zihinsel Yetersizlik

Kulaksızoğlu “Farklı Gelişen Çocuklar” kitabında⁸ zihinsel yetersizliği hafif, orta, ağır ve çok ağır zihinsel yetersizlik olarak 4’e ayırmıştır. Kulaksızoğlu’na göre zihinsel yetersizlik, 18 yaşından önce meydana gelen zihinsel fonksiyon ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum yeteneklerinde anlamlı sınırlılıklar gözlenen eksiklik durumudur. Hafif zihinsel yetersizlik ise kişinin eğitim sürecinde, sınırlı seviyede destek eğitim hizmetleri ve özel eğitimlere ihtiyaç duyma halidir.

Zihinsel Engelli Bireyler ve Müzik

Konuyla ilgili incelenen eserler analiz edildiğinde⁹ müziğin zihinsel engelli bireyler üzerinde pek çok etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Kınalı, müziğin zihinsel engelli bireylere etkisini şöyle ifade etmektedir:¹⁰

Engellilerde başarı getiren bir etkinlik olarak kullanılmaktadır. Engellilere müzik aracılığıyla öğretilebilecekler analiz edildiğinde gerçekten bu geniş öğretim alanı insanı şaşırtmaktadır. Bu çocuklar bir eğitim aldıklarının farkında olmaksızın pek çok şey öğrenebilirler ve pek çok beceri kazanabilirler.

Ürfioğlu’nun ‘Özürlü çocuklar ve Eğitimleri’ adlı kitabında ise müziğin, çocuğun ruhsal yapısına birçok etkisi vardır, onu daha dingin bir ortama yöeltebilir. Ayrıca müzik, güvensizlik, saldırganlık, gerilim ve korku gibi davranışların

⁷ Özsoy, Y. Ozyürek M. ve Eripek S. (1998). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş. Ankara. Karatepe Yayınları

⁸ Kulaksızoğlu, A. (2015). Farklı Gelişen Çocuklar. Ankara. Nobel Yayınları. ss.59-61

⁹ Bkz. Ek 1.1, Literatür Taraması, Tema: “Özel Eğitim” s.36

¹⁰ Kınalı, G. 2003. Zihin Engellilerde Beden-Resim-Müzik Eğitimi, Farklı Gelişen Çocuklar. Editör: Adnan Kulaksızoğlu. Epsilon.

engellenmesi konusunda yardımcı olur. Duygularını dile getiremeyen zekâ özürlü çocuklar için müzik, duygusal gelişim aracı olarak da görülebilir.¹¹

Langen'e göre çocuk müzik terapisi hem klinik alanda hem de engellilerde bilhassa rehabilitasyon pedogosisinde önemli yere sahiptir. Çocuk müzik terapisi, psikolojik yönden rahatsızlığı bulunan ve gelişim bozukluğu olan bireylere uygulanır. Kendine özgü bir iletişim aracı olan müzik, çocukların iyileşmesinde büyük katkısı vardır.¹²

Öz (Benlik) Saygısı

Rosenberg ve Coopersmith Benlik saygısı hakkında en çok bilinen araştırmacılarıdır. Rosenberg, Society and Adolescent Self-Image¹³ kitabında benlik saygısını şöyle tanımlamıştır:

Benlik saygısı bireyin kendisine karşı, olumlu ve olumsuz tutumudur. Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesinin bir sonucudur. Bireyin kendine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı yargı, benlik saygısının düzeyi için belirleyici olmaktadır. Benlik saygısı, bireyin benlik kavramına ilişkin ulaştığı değerlilik yargısıdır.

Coopersmith ise Antecedents of Self-Esteem¹⁴ adlı eserinde benlik saygısını, kişinin kendi saygınlığı ile yaptığı çıkarım olarak ifade etmiş ve kişinin kendi yeterlilik, önem, başarı ve değerlerine dair inancının ve kendini kabul etme veya etmeme durumunun bir açıklaması olduğunu söylemiştir. Ayrıca Coopersmith' e göre benlik saygısının normal şartlarda değişen bir durum olmadığı, fakat hayatın farklı alanlarına, cinsiyete, yaşa ve diğer etkenlere göre değişkenlik gösterebileceğini ifade etmiştir. Benlik saygısını belirlemek için dört değişkenden bahsetmek mümkündür. Bunlar; kişinin yaşamındaki önem arz eden bireylerden gözlemlediği davranışlar ve edindiği

¹¹ Ürfioğlu, A. (1986). Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, Ankara.

¹² Kulaksızoğlu, s 211.

¹³ Rosenberg, M. (1965). Society and Adolescent Self-Image, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

¹⁴ Coopersmith, S.(1967) Antecedents of Self-Esteem. San Francisco: W.H.Freeman. s.37.

saygınlık düzeyi, kişinin kendi kendisine verdiği değer ve geliştirdiği benlik kavramı, kişinin başarısı, değerleri ve arzuları ve savunmalarıdır.

Özetle, benlik saygısı için kişinin kendini ne olduğundan aşağı ne de yüksek görmeksizin kendini olduğu gibi kabul görmesi diyebiliriz.

Öz (Benlik) Saygısını Etkileyen Faktörler

Özkan, Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler adlı araştırmasında¹⁵, 17-21 yaşları arasında bireylerle toplam 550 kişi üzerinde benlik saygısının cinsiyete, anne ve babanın eğitim düzeyine, annenin mesleğine, ailenin gelir düzeyine ve ailenin ilgisine bağlı olduğunu göstermiştir.

Köknel, İnsanı Anlamak adlı kitabında¹⁶ Benlik saygısını etkileyen faktörleri şöyle ifade eder:

Benlik gelişimi, bireyin fiziksel ve bedensel özellikleri tarafından da olumlu ya da olumsuz olarak etkilenir. Organ hasarları, yetersizliği, işlevsizliği, çeşitli hastalıklar, aile içindeki durum, kişinin doğum sırası, sosyal ilişkilerde görmezden gelinme veya reddedilme gibi olaylar benlikte ciddi hasarlara yol açmaktadır.

Düşük ve Yüksek Öz (Benlik) Saygısı

Coopersmith'in çocuklar üstünde benlik saygısına dair yaptığı araştırma sonucunda¹⁷; bireyin kişilik özelliklerinin benlik saygısı düzeyi ile yakından ilgili olduğunu göstermiştir. Çocuğa değer verilmesi, önemsenmesi, kabul ve onay görmesi ve gereksinimlerinin karşılanması çocukta yüksek benlik saygısının gelişmesine katkı sağlar. Diğer yandan çocuğun uygun olmayan aile ortamları, çocuğun sürekli olarak başarısızlıkla karşılaşması, belirli zihinsel ve fiziksel yetersizliklere sahip olması ise düşük benlik saygısının gelişmesine neden olur.

¹⁵ Özkan, H. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. Düşünen Adam. s.4-9

¹⁶ Köknel, Ö. (1997). İnsanı Anlamak. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi. s.118

¹⁷ Sever, A.D. Hotun, N. & Sabuncu, H.H. İşsever, H. (1993). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu Ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Ruhsal Durumlarının Araştırılması. Hemşirelik Bülteni. ss.95-101.

Yavuzer, Anne Baba ve Çocuk adlı kitabında¹⁸, benlik saygısı yüksek bireylerin insan ilişkilerinin daha olumlu olduğu, bağımsız davranabildikleri, grup çalışmalarının çok olduğu, yaşamı daha manalı buldukları, fiziksel olarak sağlıklı oldukları, daha başarılı öğrenci oldukları, daha az endişeli oldukları, iş yaşamında bağımsızlığa değer veren rekabete açık ve başarılı olmayı isteyen bireyler olduklarını söylemektedir. Fakat benlik saygısı düşük olan bireyler, başkalarına güvenmediğinden, kendilerini diğer insanlardan uzaklaştırabilir ya da saldırgan olabilirler.

Pişkin, Özsaygıyı Geliştirme Eğitimi adlı eserinde¹⁹ belirttiği üzere benlik saygısı düzeyi yüksek olan çocuklar gerek sosyal yaşamlarında gerekse okul çevrelerinde başarılı ve girişkendirler. Benlik saygısı düşük olan öğrenciler ise kendilerine daha az güven duyarlar, istenilenleri başaramama korkusu daha fazladır. Bu başarısızlık korkusundan dolayı riskli durumlarda aşağılanma duygusu hep ön planda olduğundan dolayı kendilerini hep geri planda tutarlar.

¹⁸ Yavuzer, H. (1994). Anne Baba ve Çocuk. 8.Basım. İstanbul. Remzi Kitabevi.

¹⁹ Pişkin, M. (2004). Özsaygıyı Geliştirme Eğitimi. İlköğretimde Rehberlik. Ankara. Kuzgun yayınları.

2.METODOLOJİ

2.1 Problem Durumu ve Cümlesi

Bu araştırma dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisini belirlemek amacıyla yapılacaktır. Araştırmacının olanakları içinde yapılan ilgili literatür taramasında²⁰ Türkiye’de müziğin bireylerin öz saygısına olan etkisini ölçen az sayıda araştırma olduğu, bununla beraber Türk din musikisi uygulamalarının bireylerin öz saygısına etkisi konusunda herhangi bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür. Yine zihinsel engelli çocukların öz saygı düzeyleriyle ilgili az sayıda çalışma olduğu, buna karşın dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisini araştıran herhangi bir çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Araştırmamız bu nedenle, bu alanda yapılan ilk çalışma olma niteliği taşımaktadır.

2.2 Ana Problem Cümlesi: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına **olumlu** bir etkisi var mıdır?

2.3 Alt Problemler

1. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **cinsiyet** faktörünün rolü var mıdır?
2. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **yaş** faktörünün rolü var mıdır?
3. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailedeki çocuk sayısının** rolü var mıdır?
4. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde çocuğun **doğum sırasının** rolü var mıdır?
5. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin eğitim seviyesinin** rolü var mıdır?

²⁰ Literatür Tarama Bkz. Ek 1.1 s. 36

6. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin gelir düzeyinin** rolü var mıdır?

2.4 Ana Hipotez

Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına **olumlu** bir etkisi vardır.

2.5 Alt Problemlere İlişkin Hipotezler

1. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **cinsiyet** faktörünün bir rolü vardır.
2. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **yaşın büyüklüğünün** olumlu bir rolü vardır.
3. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailedeki çocuk sayısının fazlalığının** olumlu bir rolü vardır.
4. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde çocuğun **doğum sırasının önceliğinin** olumlu bir rolü vardır.
5. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin eğitim seviyesinin yüksekliğinin** olumlu bir rolü vardır.
6. Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin gelir düzeyinin yüksek olmasının** olumlu bir rolü vardır.

2.6 Araştırmanın Modeli

Araştırmamızda ön test-son test kontrol grupsuz deneme modeli kullanılmıştır.

Bu modeli; Büyüköztürk, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri”²¹ kitabında şu ifadelerle tanımlamıştır:

²¹ Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. Akgün, Ö. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (1. Baskı). İstanbul. Pegem Akademi.

Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde ön test, sonrasında son test olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir. Seçkisizlik ve eşleştirme yoktur. Bu yönüyle desen tek faktörlü gruplar içi ya da tekrarlı ölçümler deseni olarak da tanımlanabilir.

2.7 Evren ve Örneklem

Türkiye’de yaşayan hafif zihinsel engelli tüm bireyler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise İstanbul Özel Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde eğitim gören 8-15 yaş aralığındaki 33 kişilik hafif zihinsel engelli öğrenci grubundan oluşmaktadır.

2.8 Veri Toplama Araçları

2.8.1 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: Araştırmada benlik saygısı ölçümü için kullanılan ve orijinal formu İngilizce “Rosenberg Self Esteem Scale” ismini taşıyan ölçek, 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. A.B.D’ de güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapıldıktan sonra pek çok araştırmada bir ölçüm aracı olarak kullanılan ölçek, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” adı altında Füsun Çuhadaroğlu tarafından “Adolesanlarda Benlik Saygısı”²² isimli uzmanlık tezinde Türkçeye uyarlanmıştır.

Çuhadaroğlu konuyla ilgili teknik detayı şöyle belirtmektedir:

Güvenilirlik çalışması için test-tekrar test güvenilirlik tekniği kullanılan ölçek 15-18 yaş arasındaki lise öğrencilerine bir ay ara ile iki kez uygulanmış ve uygulama sonucunda her alt ölçek (alt test) için elde edilen değişmezlik katsayıları ya da güvenilirlik oranları; benlik saygısı için 0,75, kendilik kavramının sürekliliği için, 0,75 insanlara güvenme için 0,55, eleştiriye duyarlılık için 0,48, depresif duygulanım için 0,70, hayalperestlik için 0,75, psikosomatik belirtiler için 0,89, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme için 0,46, tartışmalara

²² Çuhadaroğlu, F. (1986) Adolesanlarda Benlik Saygısı (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). H.Ü. Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı. Ankara.

katılabilme derecesi için 0,51, ana-baba ilgisi için 0,51, babayla ilişki için 0,79 ve psikik izolasyon için ise 0,60 olarak tespit edilmiştir.

Fusun Çuhadaroğlu tarafından bu şekilde ülkemizde güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmış olan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ergenlerde benlik saygısını ölçmek amacıyla pek çok araştırmada kullanıldığı gibi (Bkz. Ek 1.1 Literatür Taraması s.36) bizim araştırmamızda da hafif zihinsel engelli öğrencilerin benlik saygılarını ölçmek üzere 10 sorudan oluşan 1 alt ölçek halinde kullanılmıştır. Ayrıca testte yüksek puan düşük benlik saygısını gösterirken, düşük puan ise yüksek benlik saygısını ifade etmektedir.

2.8.2 Aile İzin Formu

Araştırmanın uygulama çalışmalarına başlamadan önce “*Dini Musiki Uygulamalarının Hafif Zihinsel Engelli Çocukların Öz Saygısına Olan Etkisi*” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına katılmasında bir sakınca olmadığına dair öğrenci velilerinden izin alınmıştır. (Bkz. Ek 2.1 s.50).

2.8.3 Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. (Bkz. Ek.2.3 s.52). Formda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, ailedeki çocuk sayısı, araştırmaya katılan öğrencinin doğum sırası, anne ve babanın eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik düzeyi ile ilgili sorular yer almaktadır.

2.9 Veri İşleme Yöntemleri ve Süreci

Alt problemlere dair bulguları analiz etmek için ön test-son test araştırma deseni, T-test ve Tek yönlü varyans analizi²³ kullanılmıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi: Varyans analizi bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini analiz etmek için kullanılır. T testi iki örneklemin ortalamalarının eşit olup olmadığı hipotezini test eder. Varyans analizi ise üç ya da daha fazla ortalamanın eşit olup olmadığını test eder. Bu yüzden tek yönlü varyans analizi, ikiden fazla grubun bir anda karşılaştırılmalarını sağlamak için geliştirilen testler arasında en çok bilineni ve en yaygın olarak kullanılanıdır.

Öncelikle teze katkısı olacağı düşünülen kaynaklar eserlerin türüne, adlarına, yazarlarına, konularına, temalarına, sınırlamalarına ve boş bıraktıkları yerlere göre tasnif edilerek analiz edilmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen rakamsal verilere göre tezin problem durumu ve ana problem cümlesi tespit edilmiştir. Bu problematik soruya ilişkin alt problem soruları ve bunlara ilişkin hipotezlerin oluşturulmasıyla ortaya çıkan taslak sayesinde teze konu olan alana ilişkin veriler istatistiksel yöntemler kullanılarak ele alınmıştır.

Araştırmanın problem durumunu ortaya koymak amacıyla literatür taraması ile toplanan veriler mantık ilminde genelden özele doğru akıl yürütme olarak tanımlanan tümdengelim metodu ile işlenmiştir. Örneklemin genel yapısına dair demografik bilgi formundan elde edilen veriler ile ön test-son test modeli deneysel çalışma sonucu ulaşılan veriler, araştırmacı tarafından SPSS 16 paket programı kullanılarak araştırmanın alt problemleri doğrultusunda istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Elde edilen verilerin ne anlama geldiği tezin bulgular ve yorum kısmında detaylı olarak değerlendirilmiştir.

²³ Test hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tonta, Y. Varyans Analizi (ANOVA), Kovaryans Analizi (ANCOVA), Faktöriyel ANOVA, Çoklu Varyans Analizi (MANOVA). <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/fall2007/sb5002/sb5002-10-varyans-analizi.pdf>

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesi konusunda İSADEM’de (İstanbul Aile Danışmalık Merkezi) Uzman Psikolog olarak çalışan Cemile Büşra Özsağır’dan yardım alınmıştır.

Araştırmamızın uygulama çalışmaları İstanbul Özel Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde yapılmıştır. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’yle yapılan görüşmeler sonucu araştırmanın yapılacağı kurumdan izin alınmasının yeterli olduğu anlaşılmış ve kurumdan yazılı olarak izin alınmıştır. (Bkz. Ek 2.2 s.51) Gerekli izinler alındıktan sonra kurumdaki hafif zihinsel engelli çocuklardan araştırmaya uygun olanların tespiti için gözlem yapılmış ve kurumda çalışan öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Belirlenen öğrencilerin velilerinden aile izin formu (Bkz. Ek 2.1 s.50) ve demografik bilgi formu (Bkz. Ek 2.3 s.52) doldurmaları istenmiştir.

Araştırmanın uygulama aşamasına geçmeden önce belirlenen 33 öğrenciye ön test olarak *Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği* yaptırılmıştır. Ön test süreci bittikten sonra Türk Din Musikisi uygulamaları sürecine girilmiştir. Normalde altı hafta ve haftada iki gün olarak planlanan uygulama süresi öğrencilerin özel durumlarından ve bazı seanslara katılamamalarından dolayı sekiz haftada tamamlanmıştır.

Uygulama çalışmaları 4-5 kişilik gruplarla yapılmıştır ve her çalışma ortalama 15 dakika sürmüştür. Bu sekiz hafta boyunca çocuklarla Segâh makamındaki “Salât-ı Ümmiye”, Uşşak makamındaki “Bu Akl-u Fikr İle” ve Hicaz makamındaki “Allahu Allah” ilahileri çalışılmıştır (Notaları için bkz. Ek 3 ss. 54-56). Çocukların kolay öğrenebileceği, güfteleri tekrarlardan oluşan, melodik yapıları basit ve akılda kalıcı olduğunu düşündüğümüz eserler seçilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu ilk kez bir müzik enstrümanı ile tanışmasına ve seçilen eserleri ilk kez duymasına rağmen birkaç çalışma sonra olayı kavramaya başlamışlar ve çalışmalara istekli ve hevesli bir şekilde katılmışlardır. Çalışmalar da enstrüman olarak klasik kemençe sazı kullanılmıştır. Sekiz haftalık çalışmanın sonunda çocuklara performanslarını icra edebilmeleri için küçük bir koro gösterisi düzenlenmiştir. (Bkz. Ek 4.1 Müsamere İlgili Fotoğraflar s.57)

2.10 Varsayımlar

1. İlgili literatürün alanın bütün bilgisini temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Seçilen ölçme değerlendirme yöntemlerinin sağlıklı olduğu varsayılmaktadır.
3. Ölçme değerlendirme yapacak kişinin doğru ve güvenilir şekilde verileri topladığı varsayılmaktadır.

2.11 Sınırlamalar

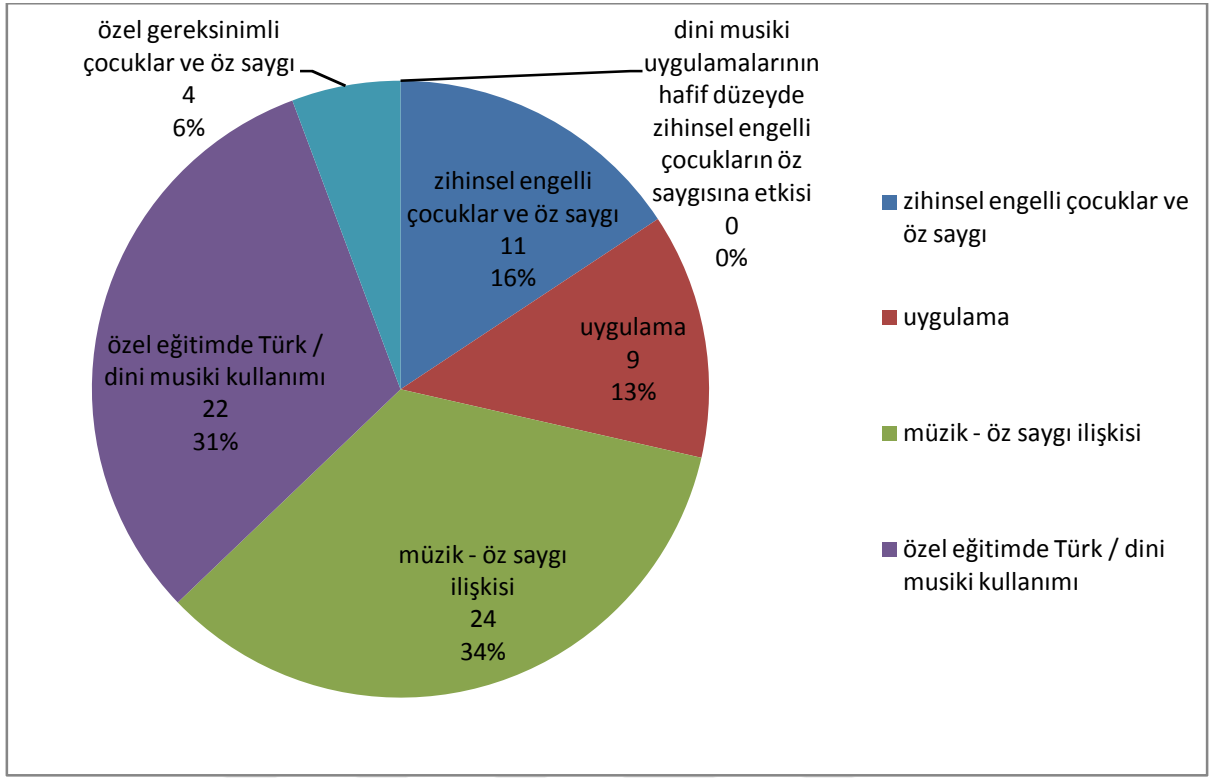
1. Araştırmanın sonuçları 33 denek öğrenci ile sınırlıdır.
2. İstanbul ili, Ümraniye ilçesinde bulunan Özel Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezine devam eden öğrencilerle sınırlıdır.
3. Bahsi geçen kurumdaki hafif zihinsel engelli öğrencilerle sınırlıdır.
4. Dini musiki de ilahi ve salât formuyla sınırlıdır.
5. Uygulama süresi 8 hafta ile sınırlıdır.
6. 27.03.2017-19.05.2017 tarihleri arasında yapılan uygulama sonuçlarıyla sınırlıdır.

2.12 İLGİLİ LİTERATÜR

Konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde boş bırakıldığı düşünülen alana ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

2.12.1 Tablo 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sayı	Frekans	Sayı	Yüzdelik
1	Müzik-Öz saygı ilişkisi	24	%34
2	Özel Eğitimde Türk/Dini Musiki Kullanımı	22	%31
3	Zihinsel Engelli Çocuklar ve Öz Saygı	11	%16
4	Uygulama	9	%13
5	Özel Gereksinimli Çocuklar ve Öz Saygı	4	%6
6	Dini Musiki Uygulamalarının Hafif Zihinsel Engelli Çocukların Öz Saygısına Etkisi	0	%0

2.12.2 Grafik 1: Eserlerin Boş Bıraktığı Alana Göre Dağılımı

İncelenen eserlerde belirlenen boşluklar bizim araştırmamızın konusunu belirlemede önemli rol oynamıştır. Bu boşluklar beş kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; % 34 müzik- öz saygı ilişkisi, %31 özel eğitimde Türk/din musiki kullanımı, %16 zihinsel engelli çocuklar ve özsaygı, %13 uygulama, %6 özel gereksinimli çocuklar ve öz saygı ve “dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisi” konusuyla ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamış olması sebebiyle tez konusu olarak bu alan seçilmiştir. İlgili literatüre ilişkin diğer teknik detaylar için (Bkz. Ek 1, s.35).

3.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan alt problemlere ilişkin bulgular ve bunlara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Bulguların sunumunda öncelikle, katılımcıların cinsiyet, yaş, ailedeki çocuk sayısı, ailedeki çocuk sırası, ailenin eğitim durumu ve ekonomik düzeyine göre frekans ve yüzdelik dağılım tablolarına yer verilmektedir. Sonrasında araştırmanın deneysel kısmına dair verilerin analizine yer verilmektedir. Aşağıda sunulacak olan analiz tabloları ve grafikler SPSS 16 istatistik paket programında hazırlanmıştır.

Tablo 2
Katılımcıların Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzdelik
Erkek	19	57,6
Kız	14	42,4
Toplam	33	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan erkek öğrencilerin sayısının daha fazla olduğu ancak cinsiyet dağılımının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 3
Katılımcıların Yaşa Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Yaş	Frekans	Yüzdelik
8	5	15,2
9	3	9,1
10	5	15,2
11	8	24,2
12	6	18,2
13	4	12,1
15	2	6,1
Toplam	33	100,0

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 8-15 yaş aralığında olduğu, eşit bir yaş dağılımının olmadığı ve çoğunluğunun 11-12 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4
Katılımcıların Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzdelik
1	4	12,1
2	11	33,3
3	14	42,4
4	2	6,1
5	2	6,1
Toplam	33	100,0

Tablo 4'e bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerindeki çocuk sayısının en az 1 en fazla 5 olduğu ve büyük çoğunluğunun 2 ya da 3 çocuk sahibi ailelerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 5
Katılımcıların Ailedeki Çocuk Sırasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılım
Tablosu

Çocuk sırası	Frekans	Yüzdelik
Birinci	16	48,5
İkinci	12	36,4
Üçüncü	4	12,1
Dördüncü	1	3,0
Toplam	33	100,0

Yukarıdaki tablo 5 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun ailedeki ilk çocuk ya da ikinci çocuk olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6
Katılımcıların Ailelerinin Eğitim Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzdelik
Okuryazar	4	12,1
İlkokul	15	45,5
Ortaokul	11	33,3
Lise	2	6,1
Üniversite	1	3,0
Toplam	33	100,0

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların ailelerinin eğitim durumunun okuryazarlık ile üniversite seviyesinde olduğu ve çoğunluğunun ailesinin ilkokul ve ortaokul mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7
Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Düzeyine Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Ekonomik Düzey	Frekans	Yüzdelik
Düşük	10	30,3
Orta	23	69,7
Toplam	33	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların ailelerinin düşük ve orta ekonomik düzeyli olduğu ve çoğunluğunun orta ekonomik düzeye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

3.1 Ana Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olumlu bir etkisi var mıdır?

Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olumlu bir etkisi olup olmadığını ortaya koymak için uygulama aşamasından önce katılımcılara ön test uygulanmış, uygulama aşamasından sonra da son test uygulanmıştır. Sonuçlar t-test yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına **olumlu bir etkisi olduğu** görülmüştür.

Tablo 8

Eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların istatistikleri

	Ortalama	N	Std. Sapma	Std. Hata
Ön test	1,3021	33	0,66214	0,11526
Son test	1,0118	33	0,60122	0,10466

Tablo 9

Eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların testi

	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	t	p
Ön test & Son test	0,29030	0,65059	0,11325	2,563	0,015

Tablo 9’da görüleceği üzere t-testi analizine göre p değerinin 0,05’den küçük olması ($p=0,015$) bize anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir.

Tablo 8’de ki ön test ortalamasının (1,3021), son test ortalamasının (1,0118) olması öz benlik saygısının arttığının göstergesidir.

3.2 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 1: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **cinsiyet** faktörünün rolü var mıdır?

Tablo 10
Cinsiyet- Grup İstatistiği

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Ön test Erkek	19	1,2005	0,39694	0,09106
Kız	14	1,4400	0,90857	0,24282
Son test Erkek	19	0,8768	0,47695	0,10942
Kız	14	1,1950	0,71556	0,19124

Tablo 11
Cinsiyet- Bağımsız T Testi

	F	t	p
Ön test	6,674	-1,028	0,312
Son test	1,712	-1,534	0,135

Tablo 10'a bakıldığında erkeklerin (1,2005) ve (0,8768) puan ile hem ön testte hem son testte kızlara nazaran daha düşük puan aldığı ve öz saygılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak Tablo 11'de T testi analizine göre cinsiyetler arasındaki bu farklılık p değerinin 0,05'den büyük olmasından dolayı anlamlılık derecesine ulaşamamıştır. (p=0,312; p=0,135).

Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde cinsiyet faktörünün rolü olup olmadığını ortaya koymak için T test analizi uygulanmıştır ve analiz sonuçlarına göre **etkisi olmadığı** görülmektedir.

3.3 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 2: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **yaş** faktörünün rolü var mıdır?

Katılımcıların öz saygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 12

Öz saygı ve Yaş

Ön test	Yaş	N	Ortalama	F	P
	8	5	1,4480	0,820	0,565
	9	3	0,9167		
	10	5	1,1340		
	11	8	1,6125		
	12	6	1,4300		
	13	4	0,9375		
	15	2	1,0400		
	Toplam	33	1,3021		
Son test	Yaş	N	Ortalama	F	P
	8	5	0,7820	0,709	0,646
	9	3	0,8333		
	10	5	0,8820		
	11	8	1,1038		
	12	6	1,3050		
	13	4	1,2075		
	15	2	0,5400		
	Toplam	33	1,0118		

Tablo 12’de görüleceği üzere ön test sonuçlarına göre 11 yaş grubunun öz saygı düzeyi (1,6125) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,4480) puan ortalamasıyla 8 yaş grubu gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,4300) puan ortalamasıyla 12 yaş grubu, (1,1340) puan ortalamasıyla 10 yaş grubu, (1,0400) puan ortalamasıyla 15 yaş grubu, (0,9375) puan ortalamasıyla 13 yaş grubu ve son olarak (0,9167) puan ortalamasıyla 9 yaş grubu gelmektedir.

Ayrıca Tablo 12’deki son test sonuçlarına göre 12 yaş grubunun öz saygı düzeyi (1,3050) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,2075) puan ortalamasıyla 13 yaş grubu gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,1038) puan ortalamasıyla 11 yaş grubu, (0,8820) puan ortalamasıyla 10 yaş grubu, (0,8333) puan ortalamasıyla 9 yaş grubu, (0,7820) puan ortalamasıyla 8 yaş grubu ve son olarak (0,5400) puan ortalamasıyla 15 yaş grubu gelmektedir.

Yaş faktörüne göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısı arasında küçükte olsa farklılıklar görülse de tek yönlü varyans analizi sonucunda bunların **anlamlılık düzeyine ulaşmadığı** tespit edilmiştir ($p>0,05$).

3.4 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 3: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailedeki çocuk sayısının** rolü var mıdır?

Katılımcıların öz saygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 13

Öz saygı ve Ailedeki Çocuk Sayısı

Ön test	Çocuk sayısı	N	Ortalama	F	P
	1	4	1,7700	0,708	0,593
	2	11	1,2645		
	3	14	1,2550		
	4	2	1,3300		
	5	2	0,8750		
	Toplam	33	1,3021		
Son test	Çocuk sayısı	N	Ortalama	F	P
	1	4	1,3325	0,333	0,853
	2	11	0,9391		
	3	14	0,9636		
	4	2	1,0000		
	5	2	1,1200		
	Toplam	33	1,0118		

Tablo 13’de görüleceği üzere ön test sonuçlarına göre çocuk sayısı 1 olan ailelerdeki çocukların öz saygı düzeyi (1,7700) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,3300) puan ortalamasıyla 4 çocuğu olan ailelerin çocukları gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,2645) puan ortalamasıyla 2 çocuğu olan ailelerin, (1,2550) puan ortalamasıyla 3 çocuğu olan ailelerin, (0,8750) puan ortalamasıyla da 5 çocuğu olan ailelerin çocuklarının öz saygı düzeyi gelmektedir.

Yine tablo 13’de görüleceği üzere son test sonuçlarına göre 1 çocuk sahibi olan ailelerdeki çocukların öz saygı düzeyi (1,3325) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,1200) puan ortalamasıyla 5 çocuğu olan ailelerin çocukları gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,0000) puan ortalamasıyla 4 çocuğu olan ailelerin

çocukları, (0,9636) puan ortalamasıyla 3 çocuğu olan ailelerin çocukları, (0,9391) puan ortalamasıyla 2 çocuğu olan ailelerin çocukları gelmektedir.

Ailedeki çocuk sayısı faktörüne göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısı arasında küçük farklılıklar görülse de tek yönlü varyans analizi sonucunda bunların **anlamlılık düzeyine ulaşmadığı** tespit edilmiştir ($p>0,05$).

3.5 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 4: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **çocuğun doğum sırasının** rolü var mıdır?

Tablo 14

Öz Saygı ve Ailedeki Çocuk Sırası

Ön test	Çocuk Sırası	N	Ortalama	F	P
	Birinci	16	1,2131	0,265	0,850
	İkinci	12	1,3467		
	Üçüncü	4	1,5375		
	Dördüncü	1	1,2500		
	Toplam	33	1,3021		
Son test	Çocuk Sırası	N	Ortalama	F	P
	Birinci	16	0,9888	0,672	0,576
	İkinci	12	1,1242		
	Üçüncü	4	0,9575		
	Dördüncü	1	0,2500		
	Toplam	33	1,0118		

Katılımcıların öz saygısı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 14'te görüleceği üzere ön test sonuçlarına göre üçüncü çocuk sırasında olan çocukların öz saygı düzeyi (1,5375) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,3467) puan ortalamasıyla ikinci çocuk sırasında olan çocuklar gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,2500) puan ortalamasıyla dördüncü çocuk sırasında olan çocukların öz saygısı, (1,2131) puan ortalamasıyla birinci çocukların öz saygısı gelmektedir.

Yine tablo 14'te görüleceği üzere son test sonuçlarına göre ikinci çocuk sırasında olan çocukların öz saygı düzeyi (1,1242) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (0,9888) puan ortalamasıyla birinci çocuk sırasında olan çocuklar gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (0,9575) puan ortalamasıyla üçüncü çocuk sırasında olan çocukların öz saygısı, (0,2500) puan ortalamasıyla dördüncü çocukların öz saygısı gelmektedir.

Ailedeki çocuk sırası faktörüne göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısı arasında küçükte olsa farklılıklar görülse bile tek yönlü varyans analizi sonucunda bunların **anlamlılık düzeyine ulaşmadığı** tespit edilmiştir ($p>0,05$).

3.6 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 5: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin eğitim seviyesinin** rolü var mıdır?

Tablo 15

Öz Saygı ve Ailenin Eğitim Seviyesi

Ön test	Ailenin eğitim seviyesi	N	Ortalama	F	P
	Okuryazar	4	2,0200	7,565	0,000
	İlkokul	15	1,2653		
	Ortaokul	11	0,9618		
	Lise	2	1,0400		
	Üniversite	1	3,2500		
	Toplam	33	1,3021		
Son test	Ailenin eğitim seviyesi	N	Ortalama	F	P
	Okuryazar	4	1,2475	4,566	0,006
	İlkokul	15	0,8607		
	Ortaokul	11	0,9464		
	Lise	2	1,0400		
	Üniversite	1	3,000		
	Toplam	33	1,0118		

Katılımcıların öz saygısı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 15’te görüleceği üzere ön test sonuçlarına göre ailenin eğitim seviyesi üniversite olanlarının öz saygı düzeyi (3,2500) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (2,0200) puan ortalamasıyla okuryazar olan aileler gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,2653) puan ortalamasıyla ailesi ilkokul eğitim seviyesinde olan

çocukların öz saygısı, (1,0400) puan ortalamasıyla lise mezunu ailelerin çocuklarının öz saygısı ve son olarak (0,9618) puan ortalamasıyla ortaokul mezunu ailelerin çocukları gelmektedir.

Yine tablo 15'te görüleceği üzere son test sonuçlarına göre ailenin eğitim seviyesi üniversite olanlarının öz saygı düzeyi (3,000) ortalama puanla en yüksek grup olmuştur. Ardından (1,2475) puan ortalamasıyla okuryazar olan aileler gelmektedir. Daha sonra sırasıyla (1,0400) puan ortalamasıyla ailesi lise eğitim seviyesinde olan çocukların öz saygısı, (0,9464) puan ortalamasıyla ortaokul mezunu ailelerin çocuklarının öz saygısı ve son olarak (0,8607) puan ortalamasıyla ilkokul mezunu ailelerin çocukları gelmektedir.

Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde ailenin eğitim seviyesinin rolü vardır ($p<0,05$). Ancak araştırma sonuçlarına göre; ailenin eğitim seviyesi arttıkça çocuğun da benlik saygısı artar ya da ailenin eğitim seviyesi düşükse çocuğunda benlik saygısı düşüktür diyemiyoruz.

3.7 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt problem 6: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin gelir düzeyinin** rolü var mıdır?

Tablo 16
Ailenin Gelir Düzeyi- Grup İstatistiği

Ekonomik düzey	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Ön test Düşük	10	1,4750	0,77565	0,24528
Orta	23	1,2270	0,61000	0,12719
Son test Düşük	10	1,1740	0,40404	0,12777

Tablo 16
Ailenin Gelir Düzeyi- Grup İstatistiği

	Ekonomik düzey	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Ön test	Düşük	10	1,4750	0,77565	0,24528
	Orta	23	1,2270	0,61000	0,12719
Son test	Düşük	10	1,1740	0,40404	0,12777
	Orta	23	0,9413	0,66470	0,13860

Tablo 17
Ailenin Gelir Düzeyi-Bağımsız T Testi

	F	T	P
Ön test	0,346	0,989	0,331
Son test	1,431	1,023	0,314

Ekonomik düzey faktörünün dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısı ile etkisi olup olmadığını ortaya koymak için T test analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 16'ya bakıldığında ekonomik düzeyi düşük olanların 1,4750 ve 1,1740 puanı ile hem ön testte hem son testte ekonomik düzeyi orta olan ailelere nispetle daha yüksek puan aldığı ve öz saygılarının daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak Tablo 17, T testi analizine göre ekonomik düzey arasındaki bu farklılık p değeri 0,05'den büyük olduğu için ($P > 0,05$) **anlamlılık derecesine ulaşamamaktadır** ($p=0,331$; $p=0,314$).

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 SONUÇ

Bu bölümde, hipotezler ile araştırma bulgularının karşılaştırılması suretiyle elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Ayrıca ileride bu konu veya buna benzer bir konuda çalışmak isteyen araştırmacılara yönelik önerilere de bu bölümde yer verilmektedir.

4.1.1 Ana Hipotez: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olumlu bir etkisi vardır.

4.1.2 Ana Hipoteze İlişkin Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların “öz saygısına” **olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür**. Dolayısıyla tezin ana hipotezi **doğrudur**.

4.1.3 Alt Problemlere İlişkin Hipotezlerin Sonuçları

Hipotez 1: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **cinsiyet** faktörünün bir rolü vardır.

Sonuç 1: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde “**cinsiyet faktörü**” **kayda değer bir fark oluşturmamaktadır**. Dolayısıyla hipotez 1 **yanlıştır**.

Hipotez 2: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **yaşın büyüklüğünün** olumlu bir rolü vardır.

Sonuç 2: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde “**yaşın büyüklüğünün**” **olumlu bir rolü yoktur**. Dolayısıyla hipotez 2 **yanlıştır**.

Hipotez 3: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailedeki çocuk sayısının fazlalığının** olumlu bir rolü vardır.

Sonuç 3: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde **“ailedeki çocuk sayısının fazlalığının” olumlu bir rolü yoktur.** Dolayısıyla hipotez 3 **yanlıştır.**

Hipotez 4: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde çocuğun **doğum sırasının önceliğinin** olumlu bir rolü vardır.

Sonuç 4: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde **“çocuğun doğum sırasının önceliğinin” olumlu bir rolü yoktur.** Dolayısıyla hipotez 4 **yanlıştır.**

Hipotez 5: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin eğitim seviyesinin yüksekliğinin** olumlu bir rolü vardır.

Sonuç 5: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **“ailenin eğitim seviyesinin” rolü olduğu ancak eğitim seviyesinin yüksek olmasının öz saygıyı arttırmadığı görülmüştür.** Bu sonuçla hipotez 5 **yanlıştır.**

Hipotez 6: Dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına etkisinde **ailenin gelir düzeyinin yüksek olmasının** olumlu bir rolü vardır.

Sonuç 6: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde **“ailenin gelir düzeyinin yüksek olmasının” olumlu bir rolü yoktur.** Dolayısıyla hipotez 6 **yanlıştır.**

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre verilen eğitim sonunda dini musiki uygulamalarının hafif zihinsel engelli çocukların öz saygısına olan etkisinde; cinsiyet, yaş, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, ailenin gelir düzeyi gibi faktörlerin etkisinin olamadığı fakat ailenin eğitim seviyesinin etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın uygulama süresince yapılan dini musiki çalışmalarından sonra öğrencilerin benlik saygısı düzeylerindeki kayda değer yükseliş dikkat çekicidir.

DOLASIYLA DİNİ MUSİKİ UYGULAMALARININ HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARIN ÖZ SAYGISINA OLUMLU BİR ETKİSİ VARDIR.

4.2 ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmanın yapıldığı zaman ve şartlarla uygulama yapılan örneklem, kullanılan ölçekler ve uygulanan metot ve tekniklerle sınırlıdır. Alanında bir ilk olma özelliği taşıyan bu araştırmanın elbette eksikleri vardır ve bu araştırmanın devamı niteliğinde yeni araştırmalar yapılabilir. Yapılacak bu araştırmalar için şu önerilerde bulunulabilir.

- Konuyla ilgili daha uzun soluklu ve daha fazla katılımcı üzerinde çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.
- Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçlarına ve araştırmacının gözlemlerine ilaveten, araştırmaya katılan öğrencilerin velilerinin, öğretmenlerinin, kurum idarecilerinin vb. görüşlerine de başvurulmuş bir araştırma daha sağlıklı sonuçlar verebilir.
- Türk din musikisinin diğer formları da kullanılarak yapılan araştırmalar daha farklı sonuçlar verebilir.
- Literatür taramasında yabancı kaynaklar daha fazla incelenebilir.
- Ülkemizde Türk din musikisi uygulamaları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin daha net bir şekilde ortaya koyulabilmesi için boylamsal nitelikte daha çok sayıda araştırmanın yapılmasına ihtiyaç vardır.
- Eğitim sistemimiz içinde çalışacak bireylerin yüksek benlik saygısına sahip olmaları, onları yetiştirecek öğretmenlerin de yüksek benlik saygısına sahip olmalarını gerektirdiği için öğretmen ve öğretmen adaylarının, benlik ve mesleki benlik saygılarını geliştirecek çalışmalar yapılması gelecek nesillerimizin güzel yetiştirilmesi adına önemli bir husustur.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ataman A. (2003). “Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim”, Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş. Editör: Ayşegül Ataman. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. Akgün, Ö. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2008). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” (1. Baskı), İstanbul. Pegem Akademi.
- Coopersmith, S. (1967) “Antecedents Od Self-Esteem”. San Francisco. W.H.Freeman. S:37.
- Gutek, G.L. (2001). “Eğitimde Felsefî ve İdeolojik Yaklaşımlar”. Ütopya.
- Hesapçıoğlu, M. (1998). “Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim”. Beta.
- Kınalı, G. 2003. “Zihin Engellilerde Beden-Resim-Müzik Eğitimi”, “Farklı Gelişen Çocuklar”. Editör: Adnan Kulaksızoğlu. Epsilon.
- Köknel, Ö. (1997). “İnsanı Anlamak”. Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul. S:118
- Kulaksızoğlu, A. (2015). “Farklı Gelişen Çocuklar”. Nobel Yayınları. Ankara. S. 59-61
- Pişkin, M. (2004). “Özsaygıyı Geliştirme Eğitimi”. “İlköğretimde Rehberlik”. Ankara. Kuzgun Yayınları
- Rosenberg, M. (1965). “Society And Adolescent Self-Image” Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Schwab, R. & Lundgren, C. (1978). “Birth Order, Perceived Appraisals By Significant Others, And Self-Esteem” Psychological Reports, 43 (2), 443-454.
- Sığırtmacı, A.D. (2005). “Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi”. Kare Yayınları.
- Öner, U.(1985) “Benlik Gelişimine İlişkin Kuramlar”, Ergenlik Psikolojisi (İçinde) Der. B. Onur, Hacettepe T.A.Ş. Kitapçılık LTD. Şti. Ankara.

Öner, N.(2006) “Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler”. 2. Bs, C.II, Boğaziçi Üniversitesi Yay. İstanbul. S.838

Özcan, N.(2009). “Diyanet İslam Ansiklopedisi”, Cilt:36, S:15-16. Türkiye Diyanet Vakfı. Ankara.

Özgür, İ. (2015). “Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim”. Karahan Kitabevi. Adana.

Özkan, H. (1994). “Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler”. Düşünen Adam. S:4-9

Özsoy, Y. Ozyürek M. Ve Eripek S. (1998). “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş”. Ankara: Karatepe Yayınları

Töreyin, A. M. (1997). “Türkiye’nin İlköğretim Kurumlarında Müzik Eğitimcisi Sorunu”. Filarmoni Sanat Sayı: 142.

Turabi, A.H. (2012). “Cami Yazıları”. S: 181 DİB Yayınları. Ankara.

Uzun, M. (2000). “Diyanet İslam Ansiklopedisi”. Cilt: 22, Sayfa: 64-68. Türkiye Diyanet Vakfı. Ankara.

Ünal, S. & Ada, S. (1999). “Öğretmenlik Mesleğine Giriş”. Marmara Üniversitesi Yayın No: 646. Teknik Eğitim Fakültesi Yayın No: 13

Ürfioğlu, A. (1986). “Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri”. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. Ankara.

Yavuzer, H. (1999). “Çocuk Psikolojisi”. Remzi Kitabevi. İstanbul

Yavuzer, H. (1994). “Anne Baba Ve Çocuk”. 8.Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Sürelili Yayınlar

Kök, M. (2002). “Özel Eğitimde Personel Sorunu”, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt-Sayı: 4-1. S. 43-53.

Öner, N. (1987). “Kültürler Arası Ölçek Uyarlamasında Bir Yöntem Bilim Modeli” Psikoloji Dergisi C.VI, Sy.21, Ss.80

Tezler

Çuhadaroglu, F.(1986). “Adolesanlarda Benlik Saygısı” (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), H.Ü.Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ankara.

Falbo. (1981). “Relationships Between Birth Category, Achievement, And Interpersonal Orientation”. Journal Of Personality And Social Psychology, 41 (1), 121-131.

Saban, F. (2010). “Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Olan ve Olmayan Çocukların Benlik Saygısı Ve Kaygı Durumlarının İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi.

Turan, D. (2006). “Özel Eğitimde Müzikten Yararlanmada Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi

Makale

Sever, A.D. Hotun, N. & Sabuncu, H.H. İşsever, H. (1993). “İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Ruhsal Durumlarının Araştırılması”. Hemşirelik Bülteni. S: 95-101.

Elektronik Kaynaklar

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2016). 1 Ağustos 2016 Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün Web Sitesinden Erişildi: [Http://Orgm.Meb.Gov.Tr/](http://Orgm.Meb.Gov.Tr/)

Kımtır, N. (2008). “Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi”. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi.

Küçükçaymaz, S. (2011). “Okuma Güçlüğü Olan İlköğretim Birinci ve İkinci Kademe Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması”. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.

EKLER

EK 1: TABLOLAR

1.1. Literatür Taraması Tablosu

<u>ESER ADI</u>	<u>YAZAR</u>	<u>TÜR</u>	<u>TEMA</u>	<u>KONU</u>	<u>SINIRLAMALAR</u>	<u>BOŞ BIRAKTIĞI NOKTA</u>
Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Olan ve Olmayan Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Durumlarının İncelenmesi	Fatma Saban	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Zihinsel engelli bireyler	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
6 Yaş Grubunda Geri Planda Dinletilen Müziğin Çoklu Zekâya Etkisi	Elif Koca	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müziğin eğitimde kullanılması	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır ve yalnızca barok dönem müziği dinletiliyor	Türk müziği dinletilmemiştir
Üstün Ve Normal Zihin Düzeyine Sahip Öğrencilerde İçsel-Dışsal Motivasyon Ve Benlik Saygı Düzeyi Arasındaki İlişki	Sevgi Topçu	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Öz saygı ve motivasyon ilişkisi	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
10-14 Yaş Arası Hafif Zihinsel Engelli Çocuklarda İşitsel Ve Görsel Geri Bildirimin Öğrenmeye Etkisi	Mihrali Serhan Diler	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Hafif zihinsel engelli çocuklar	Özel gereksinimli çocuklarla sınırlı	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Bulunan Çocuk Ve Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi	Dr. Zeynep Göker	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Öz saygı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Avrupa ve Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi Tarihi Gelişimi ve Uygulamaları	Ahmet Şahin Ak	Kitap	Müzik	Müzikle tedavi	Tarihi bilgiler verilmiştir.	Günümüzdeki uygulamalara yönelik bilgi yoktur.

Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların (8-12 Yas) Değişik Anne Tutumlarına Göre Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi	Feza Sergün Türe	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Öz saygı	Yalnızca öz saygı ile sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Bir Din Eğitimi Aracı Olarak Dini Müziğin Kullanımı	Bilal Yorulmaz	Makale	Müzik	Dini müzikle din eğitimi	Yüzeysel bilgiler	Uygulama örnekleri yok
Özel Eğitimde Müzikten Yararlanmada Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	Duygu Turan	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Müziğin eğitimde kullanılması	Zihinsel engelli çocukları değil, öğretmenlerini ele almıştır.	özel gereksinimli çocuklar ve öz saygı
Çocuklara Öz Saygıyı ve Değerleri Öğretmenin 100 Yolu	Diana Loomans & Julia Loomans	Kitap	Öz saygı	Çocuklarda özsaygı ve değer eğitimi	Öz saygı ve değerler ile sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Devinim Merkezli İşlenen Müzik Dersinin İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ders Başarısı Ve Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi	Senem Acay	Doktora Tezi	Öz saygı	Müzik eğitimi ve öz saygı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Türk din musikisi unsurlarını kullanmamıştır
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Öğretmen Algısına Göre Akademik Benlik Saygısı Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Fatma Nilgün Cevher	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Okul öncesi dönem çocukların öz saygısı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Otistik Çocuk Annelerinde Benlik Saygısı ve Somatizasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması	Elif Demir	Yüksek Lisans Tezi	Özsaygı	Otizmlı çocuk anneleri ve öz saygısı	Sadece annelerle çalışmış, çocuklarla çalışmamış	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Zihinsel Engelli Çocuklara Kavram Öğretiminde Müziğin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri	Pınar Yıldırım&Aytekin Albuz	Makale	Özel eğitim	Zihinsel engelli çocuklarda müziğin kullanımı	Sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiş	Türk din musikisi unsurlarını kullanmamıştır

Türkiye’deki İlköğretim Düzeyindeki Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İçin Müzik Eğitiminin Durumu ve Öğretim Programı Model Önerisi	Ceren Çakır Doğan	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Zihinsel engelli çocuklar ve müzik	Sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiş	Türk din musikisi unsurlarını kullanmamıştır
Zihinsel Engelli Bireylerde Dini Tutum Motifleri	Muhammed Timur	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Zihinsel engelli çocukların dini tutumları	Sadece velilerin verdiği bilgilerle sınırlıdır	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Besteleriyle Yunus Emre İlahileri	Ahmet Hatipoğlu	Kitap	Müzik	Y. Emre ilahilerinin notaları/ Dini Musiki	Sadece ilahilerin notaları var	Müziğin öz saygıya etkisi
Türk Musikisi Nazariyat Dersleri	Hüseyin Sadeddin Arel	Kitap	Müzik	Türk musikisi nazariyat bilgileri	Sadece nazari bilgiler var	Müziğin öz saygıya etkisi
Türk Musikisi	Ahmet Selim Teymur	Kitap	Müzik	Türk musikisi nazariyat bilgileri	Sadece nazari bilgiler var	Müziğin öz saygıya etkisi
Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Müzik Aletlerinin Görsel Destekli Algılanabilirliği Üzerine Bir Çalışma	Günsu Yılma, Bahadır Uçan	Makale	Müzik	Zihinsel engelli çocuklar ve müzik	Sadece hafif derecede zihinsel engelli öğrenciler ile çalışılması	Özel gereksinimli çocukluklarda müziği kullanmış, dini musiki örneklerine başvurulmamıştır
Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri	Turan Sağır, Aytekin Albuz	Kitap	Müzik	Müzik besteleme teknikleri	Sadece müzik besteleme üzerine	Müziğin öz saygıya etkisi
Engelli Çocuklarda Müzik Eğitimi	Hazal Saraçoğlu	Makale	Özel eğitim	Rehabilitasyon merkezlerinde müziğin eğitime katılabilirliği	Belge tarama ve görüşme yöntemi yapılmıştır	Uygulama değil, gözlemleme çalışmasıdır
Engelliler Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	Haşim Albayrak Nuri Güçtekin Hasan Köse	Kitap	Özel eğitim	Tarih boyunca engelliler ve onların eğitimi	Belirli zaman aralıklarıyla engelliler eğitimine değinmesi	Uygulama ve etkinlik örnekleri yok

Farklı Gelişen Çocuklar	Adnan Kulaksızoğlu	Kitap	Özel Eğitim	Özel eğitime muhtaç çocuklar hakkında genel bilgiler ve tanımlar	Kitap çok bölümden oluştuğu için derinlemesine incelenmemiştir	Uygulama ve etkinlik örnekleri yok
Her Çocuk Başarabilir	Mel Levine	Kitap	Öz saygı	Okul çağında zihinsel gelişim ve öğrenme farklılıkları	Tanımsal bilgiler	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Haydi Çocuklar Söyleyelim	Duygu Piji Küçük, Levent Deniz	Kitap	Müzik	Çocuk Şarkıları	Sadece şarkı örnekleri var	Uygulama yok
İbn Sina ve Müzik	Ahmet hakkı Turabi	Makale	Müzik	İbni Sinanın müziğe dair düşünceleri	Cevami-u ilmi'l musika kitabı ile sınırlı	Dini musikinin özel gereksinimli çocuklara tesirinden bahsedilmemiştir.
9-12 Yaş Grubu Keman Çalan Çocukların Benlik Saygı Düzeyleri İle Keman Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Sevilay Kalay	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müzik eğitimi	Sadece keman eğitimi üzerinde durulmuştur	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Klasik Türk Müziği Eğitimi'nde Bir Saray Üniversitesi: Enderun Mektebi	Özgür Sadık Karataş	Makale	Müzik	Enderun da müzik faaliyetleri	Enderun mektebiyle çalışmayı sınırlamıştır	Türk din musikisi unsurlarını özel eğitim alanında kullanmamıştır
7-12 Yaş Çocuklarında Görülen Uyum ve Davranış Bozuklukları ve Benlik Saygısı İlişkisi	Asena Gürpınar Akan	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Davranış Bozuklukları ve Benlik Saygısı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Makamdan Şifaya	Levent Öztürk, Halil Erseven, M.Fadıl Atik	Kitap	Müzik	Müzikle tedavinin Türk müziği alanında kullanılması	Türk müziğinde, klasik ve sanat musikisine yoğunlaşmıştır	Türk din musikisi unsurlarını özel eğitim alanında kullanmamıştır
Musiki ile Tedavi	Sadık Yiğitbaş	Kitap	Müzik	Musiki ile tedavi örnekleri ve anılar	1972 de yazılmış, güncel bilgiler yok	Özel eğitimde müzik terapi kullanılabilirliğine değinilmemiştir.

Müziğin İnsan ve Hayvanlara Etkisi	Casimire Colombe	Kitap	Müzik	Müziğin insanlara ve hayvanlara tesirleri	Sadece müziğin günlük hayata tesiri ile ilgili	Müziğin özel gereksinimli çocuklara tesirinden bahsedilmemiştir
Müziğin Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişimine Katkısı	Fatma Âdile Başer	Makale	Müzik	Müziğin çocuk gelişimine etkileri	Okul öncesi dönem zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Müzik Eğitimi	Erdem Gedikli	Kitap	Müzik	Müzik eğitimi	Sadece müzik eğitimi ile sınırlı	Uygulama örnekleri yok
Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı	Yılmaz Şendurur Dolunay Akgül Barış	Makale	Müzik	Lise öğrencileri için müzik eğitimi	Müzik eğitimi ile sınırlı	Erken çocukluk ve özel eğitim gereksinimli çocuklar ile çalışılmamıştır
Müzik ile Terapi	Hasan Cihat Örtör	Kitap	Müzik	Müzikle terapi	Müzik eğitimi ile sınırlı	Özel eğitimde müzik terapi uygulama örnekleri yok
Müzik Seni Çağırıyor	Erdal Atabek	Kitap	Müzik	Çocuklar için müzik	Müzik eğitimini klasik müzik ile sınırlandırmıştır.	Özel eğitimde müziğin kullanımına değinilmemiştir
Müzik Tarihi	Ahmet Say	Kitap	Müzik	Müzik tarihi	Müziğin tarihsel süreci ile ilgili	Uygulama örnekleri yok
Müzik Terapi	Adnan Çoban	Kitap	Müzik	Müzik terapi tarihi, ve işlevleri	Sadece müzik terapi	Müziğin özel gereksinimli çocuklara tesirinden bahsedilmemiştir
Müzikle Tedavi(Müzikle İletişimin Terapide Kullanımı)	Haşmet Altınölçek	Kitap	Müzik	Müzikle tedavi	Müzik terapinin psikiyatri bilimi ile sınırlandırması	Özel eğitimde müzik terapi kullanılabilirliğine değinilmemiştir.

Okul Öncesi Dönem İşitme Engelli Çocukların Müzik Eğitimi Etkinliklerinde Dikkat Eksikliğini Geliştirme Becerisine Ait İnceleme	Tülin Malkoç, Funda Ceylan	Makale	Müzik	Müzik terapi	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Okul Öncesi Dönem İşitme Engellilerde Müzik Eğitimi ile Çocukların Gelişim Özellikleri Üzerine Terapötik bir Çalışma	Funda Ceylan	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müzik terapi	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Okuma Güçlüğü Olan İlköğretim Birinci ve İkinci Kademe Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması	Süleyman Küçükcaymaz	Yüksek Lisans Tezi	Öz saygı	Hafif zihinsel engelli çocuklar ve benlik saygısı	Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarla sınırlı	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Benlik Saygısı, Zekâ ve Akademik Başarı İlişkisi	Fatih Kaya	Makale	Öz saygı	Özsaygı ve akademik başarı ilişkisi	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Benlik Kavramı ve Benliğin Gelişiminde Dinin Rolü	Murat Yıldız	Makale	Özsaygı	Özsaygı ve Din	Benlik saygısıyla ilgili tanımlara yoğunlaşmış	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Zihinsel Engelli Çocuklarda Müzik Dinlemenin Öğrenme Üzerindeki Etkisi	Gürcan Kurt	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müzik ve zihinsel engelli çocuklar	Sadece Müzik dinlemeyle sınırlandırmıştır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Orff Yaklaşımı İle Yapılan Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi	Gülin Öziskender	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müzik eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Osmanlı'da Çocuk Musikisi	Selma Hacıosmanoğlu	Kitap	Müzik	Çocuk müzikleri	Sadece çocuk müziğiyle sınırlı	Osmanlı musikisinin özel eğitimde kullanılabilirliği

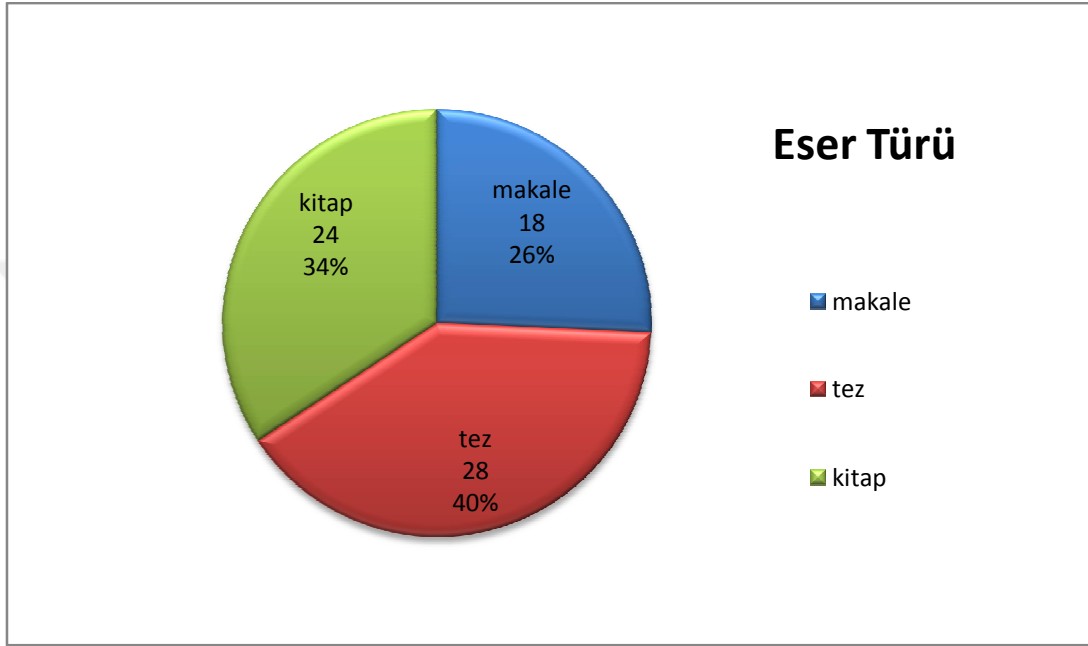
Özel Eğitim	Sezgin Vuran	Kitap	Özel eğitim	Özel gereksinimli öğrencileri kaynaştırma ya da ayırıştırma	Sadece özel gereksinimli öğrencilerin öğretmenlere tanıtılması hedeflenmiştir	Özel gereksinimli çocuklar öz saygı ilişkisine değinilmemiştir.
Özel Eğitimde Müziğin Kullanımı ve Türkiye'den Uygulama Örnekleri	Bilgehan Eren	Makale	Özel eğitim	Özel gereksinimli çocuklarda müzik çalışmaları	Yalnızca Orff-schulwerk yöntemi kullanılmış	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.
Özel Eğitimde Müzikten Yararlanmada Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	Duygu Turan	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Öğretmenlerin müzik dersinde karşılaştıkları zorluklar	İstanbul'da bulunan özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile sınırlı	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.
Özel Gereksinimli Çocuklar ve Müzik	Semra Şahin, Sonnur Işıtan	Makale	Özel eğitim	Özel eğitimde müzik eğitimi	Müzik eğitimi ile ilgili eğitim yöntemi belirlenmemiştir.	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.
Üniversite Öğrencilerinde Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi	Hatice Eşer	Yüksek Lisans Tezi	Özsaygı	Dini İnanç ve Benlik Saygısı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Study Finds Link Between Music and Preschoolers Reading Readiness	Charles Anzalone	Makale	Müzik	Müziğin okul öncesi çocuklarda bırattığı etki	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Tanzimat'tan Harf Devrimine Çocuk Şarkıları	Selma Çergel	Yüksek Lisans tezi	Müzik	Çocuk şarkıları repertuarı	Sadece çocuk müziğiyle sınırlı	Müzik ve öz saygı arasındaki ilişkiye değinilmemiş
Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi	Nurten Kımter	Doktora Tezi	Özsaygı	Dindarlık ve Özsaygı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Farklı Orta Öğretim Öğrencilerinde Dindarlık ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Betül Çapar	Yüksek Lisans Tezi	Özsaygı	Dindarlık ve Özsaygı	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş

İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Benlik Saygısı Düzeyleri ile Ders Başarıları Arasındaki İlişki	Mustafa Gökteş	Yüksek Lisans Tezi	Özsaygı	Özsaygı ve Ders başarıları arasındaki ilişki	Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlıdır	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Türk Din Musikisi	Ahmet Şahin Ak	Kitap	Müzik	Cami ve tekke musikisi	Sadece müzikle sınırlı	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.
Türk Müziğinde Dönem Anlayışı	Şirin Karadeniz	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Türk müziği ve dönemleri	Türk müziği tarihi ile ilgili kaynak eksikliği	Türk müziği unsurları özel eğitimde kullanılmamıştır
Engelli Çocukların Eğitiminde Etkili Bir Teknik: Müzik	İsmihan Artan	Makale	Müzik	Özel gereksinimli çocuklar ve müzik	Zihinsel engelli çocuklara yeteri kadar değinilmemiştir	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay	Orçun Berrakçay	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Özel gereksinimli çocuklar ve müzik	Yalnızca 4 otizmlili çocuk kullanılması	Benlik saygısı ve müziğin ilişkisine değinilmemiş
Türkiye'de Eğitim Müziği	Cahit Aksu	Kitap	Müzik	Temel müzik eğitimi	Türk müziğinin gelişimini cumhuriyet Türkiye'si ile sınırlandırmıştır.	Müziğin özel eğitimde kullanılmasından bahsedilmemiştir
Türkiye'de ve Avrupa'da 2000-2013 Tarihleri Arasında Özel Gereksinimli Çocuklarla İlgili Yapılmış Olan Müzik Eğitimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi	Pınar Çelik	Yüksek Lisans Tezi	Özel eğitim	Özel gereksinimli çocuklarda müzik eğitimi	Özel gereksinimli çocuklarla sınırlı	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.
Türkiye'de ve Dünya'da Özel Öğretim Kurumlarının Eğitimdeki Yeri	İstanbul Ticaret Odası	Makale	Özel eğitim	Özel öğretim kurumlarının Türkiye de ve dünyada eğitimdeki yeri	İngiltere, Fransa, Hollanda, Japonya ülkeleri ile özel öğretim kurumlarını kısıtlaması	Türkiye'deki özel eğitim durumunun yeterince değerlendirilmemesi

Zihin Engelli Özel Eğitim Okullarındaki Müzik Dersi Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	Zeki Nacakçı,Esra Dalkıran	Makale	Özel eğitim	Özel eğitim ve Müzik dersi	Sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiş	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Zeka Özürlü Çocukların Yetiştirilmesi	M.Veysi Oymak	Kitap	Özel eğitim	Özel gereksinimli çocukların yetiştirilmelerinin aile ve toplum açısından önemi	Sadece zeka özürlü çocuklara yoğunlaşması ve başka özür durumu ile kıyaslamamasıdır.	Özel gereksinimli çocuklar öz saygı ilişkisine değinilmemiştir.
Zihinsel Engelli Çocuklarda Müzik Terapi Yöntemlerinde Kullanıla Müzik Aletleri Üzerine Bir İnceleme	Günsu Yılma	Makale	Özel eğitim	Müzik aletlerinin terapide kullanımı	Sadece müzik aletleri açısından incelenmiş	Zihinsel engelli bireyle öz saygı arasındaki ilişki incelenmemiş
Zihinsel Engelli Öğrenciler İçin Müzik Terapi Yöntemine Göre Hazırlanan Sosyal Beceri Öğretim Programlarının Etkililiğinin İncelenmesi	Deniz Çadır	Yüksek Lisans Tezi	Müzik	Müzik terapinin sosyal beceri öğretimine etkisi	Özel gereksinimli çocuklarla sınırlı	Dini müzik örneklerinin özel eğitimde kullanılabilirliğine değinilmemiştir.

Eserlerin Türlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sıra	Frekans	Sayı	Yüzdelik
1	Tez	28	%40
2	Kitap	24	%34
3	Makale	18	%26

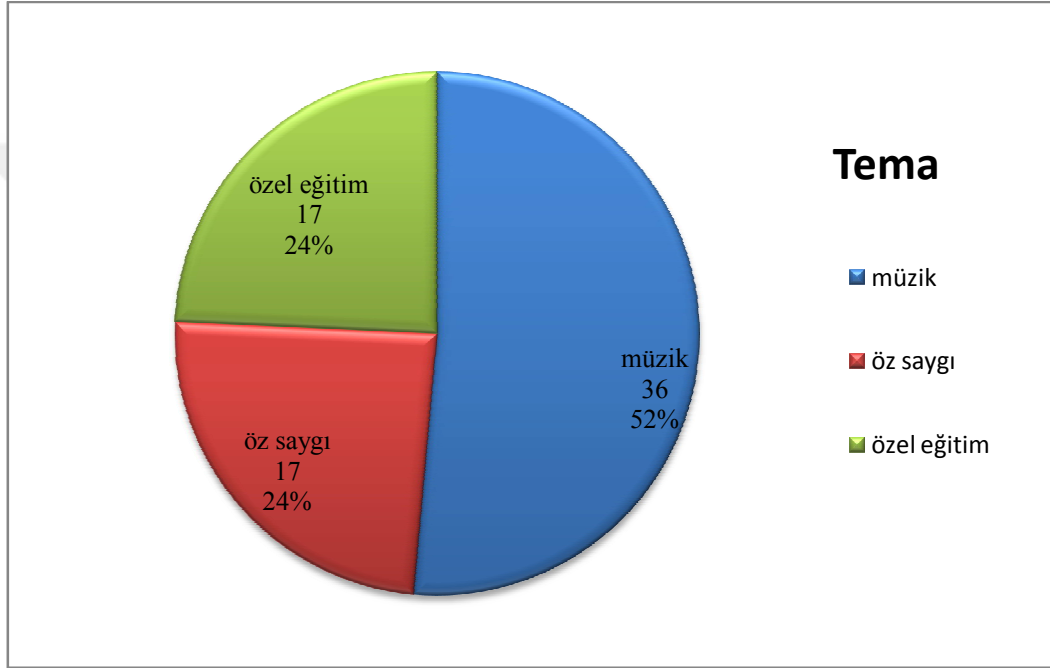

Eserlerin Türlerine Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki tablo ve grafikte belirtilen eser türlerinde literatür taraması yapılmıştır. Tez konusunu ilgilendiren makale, kitap ve tez bildirileri incelenmiş ve okunmuş, konularına göre dağılımı pasta grafiğiyle gösterilmiştir. Yüzdelik dilimi en küçük alan olan ‘Makale’ kısmı ile ilgili çalışmaların yetersiz olduğu ve bu alanda çalışmalara ağırlık verilmesi bizim çalışmamız tarafından önerilmektedir

Eserlerin Temalarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sıra	Frekans	Sayı	Yüzdelik
1	Müzik	36	%52
2	Özel Eğitim	17	%24
3	Öz Saygı	17	%24

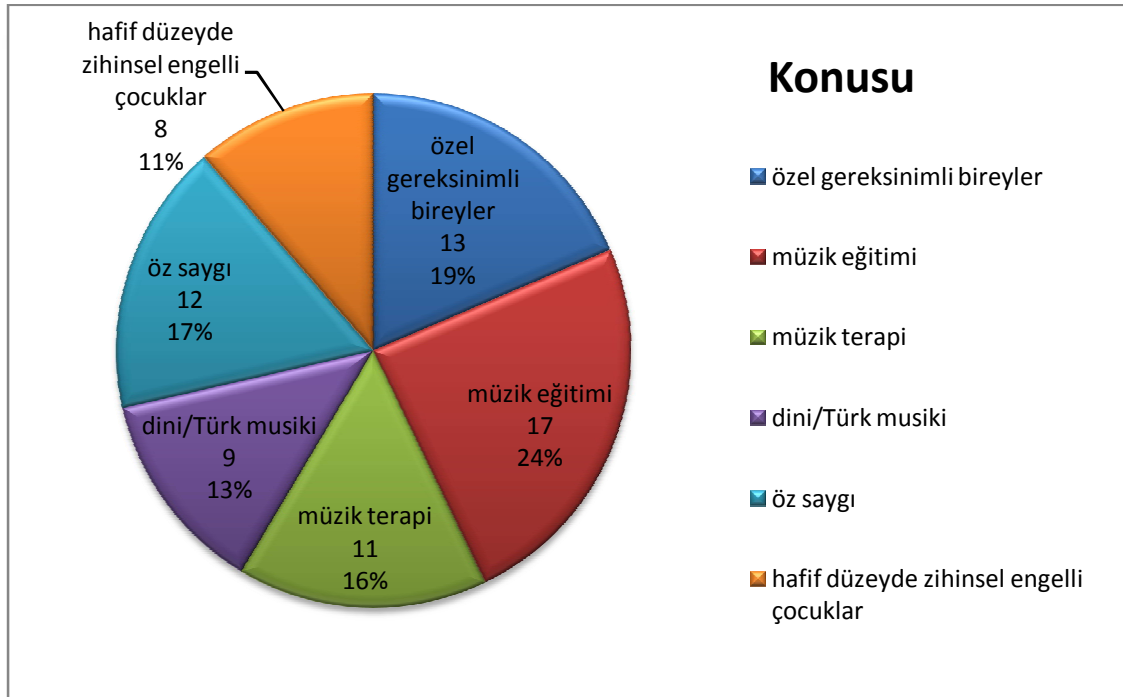

Eserlerin Temalarına Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki tablo ve grafiklere baktığımız zaman literatür taramasında incelenen eserlerin %52 müzik, %24 öz saygı ve %24 özel eğitim olmak üzere üç ana temada toplandığını görüyoruz. Araştırmamızın verilerine göre öz saygı ve özel eğitim alanı ile ilgili yüzdelikler az olduğu için bu alanlarda daha çok araştırma yapılmalıdır diyebiliriz.

Eserlerin Konularına Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sıra	Frekans	Sayı	Yüzdelik
1	Müzik Eğitimi	17	%24
2	Özel Gereksinimli Bireyler	13	%19
3	Öz Saygı	12	%17
4	Müzik Terapi	11	%16
5	Dini/ Türk Musiki	9	%13
6	Hafif Zihinsel Engelli Çocuklar	8	%11

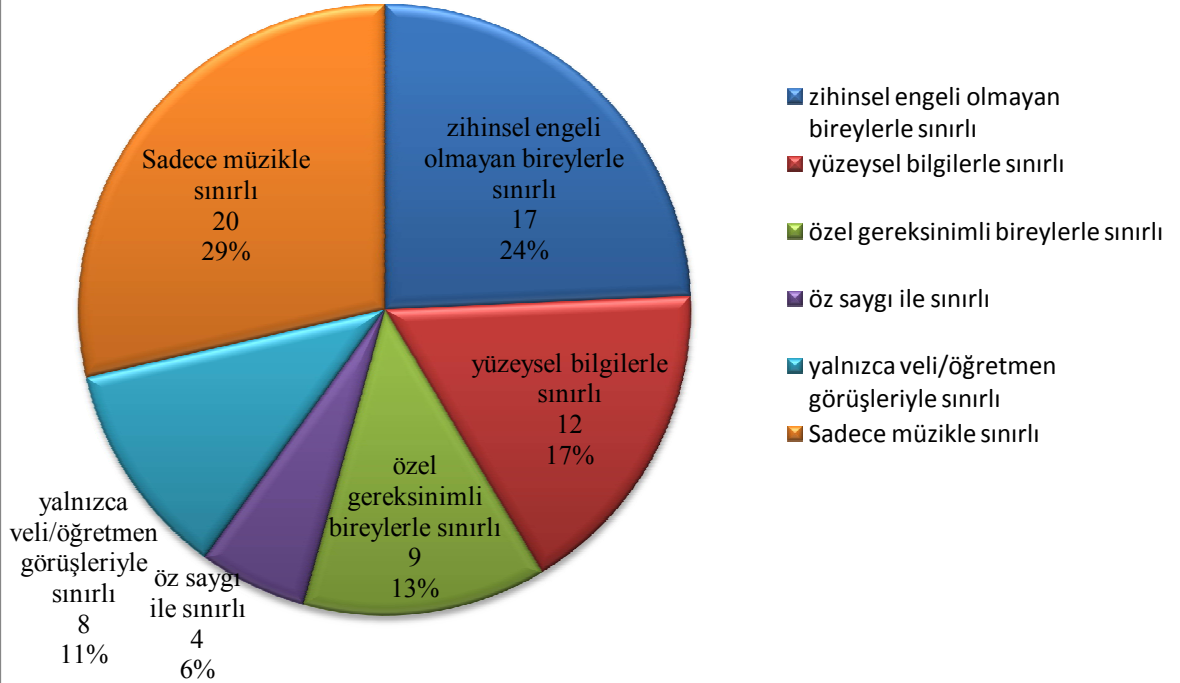
Eserlerin Temalarına Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki tablo ve grafiğe baktığımızda incelenen eserlerin konulara göre dağılımı şöyledir; %24 Müzik eğitimi, %19 Özel gereksinimli bireyler, %17 Özsaygı, %16 Müzik terapi, ve %13 Dini musiki ve %11 Hafif zihinsel engelli çocuklar. Grafiğimizde görüldüğü gibi hafif zihinsel engelli çocuklar en az çalışılan konu olmuştur. Bu nedenle bu alan ile ilgili daha çok araştırma yapılmalıdır.

Eserlerin Sınırlamalarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sıra	Frekans	Sayı	Yüzdelik
1	Sadece Müzikle Sınırlı	20	%29
2	Zihinsel Engelli Olmayan Bireylerle Sınırlı	17	%24
3	Yüzeysel Bilgilerle Sınırlı	12	%17
4	Özel Gereksinimli Bireylerle Sınırlı	9	%13
5	Yalnızca Veli-Öğretmen Görüşleri İle Sınırlı	8	%11
6	Öz Saygı ile Sınırlı	4	%6

Sınırlamalar

Eserlerin Sınırlamalarına Göre Dağılım Grafiği

İlgili literatürde incelenen eserlerin sınırlamaları yedi kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; %29 Sadece müzikle sınırlı, %24 Zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlı, %17 Yüzeysel bilgilerle sınırlı, %13 Özel gereksinimli bireylerle sınırlı, %11 Yalnızca veli/öğretmen görüşleriyle sınırlı ve %6 Öz saygı ile sınırlıdır. Bu sonuçlardan şunu çıkarabiliriz, yüzdeliği en az olan (%6) özsaygı ile sınırlı olması sadece öz saygı değişkenini kullanıp başka bir değişken ile ilişkilendirmemesi diğer çalışmaların sınırları arasındadır. Diğer en az %11 yüzdeliğe sahip olan yalnızca veli/öğretmen görüşleriyle sınırlı başlığı da görüşlerle sınırlandırması bize konuyla ilgili yalnızca veli/öğretmen görüşlerine değinmememiz sonucunu vermiştir. Bir diğer yandan %24 zihinsel engeli olmayan bireylerle sınırlı başlığı bize zihinsel engelli bireyler ile çalışmaların az yapıldığı sonucu vermiştir.

EK 2: FORMLAR

2.1. Aile İzin Formu

Özel Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde eğitim görmekte olan oğlum/kızım.....'nın Abdurrahman ÖZSAGIR'IN Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Musikisi Bölümü'nde yapmakta olduğu, **“Dini Musiki Uygulamalarının Hafif Zihinsel Engelli Çocukların Öz Saygısına Olan Etkisi”** konulu yüksek lisans tez çalışmasının uygulama aşamasına katılmasına izin veriyorum.

VELİ ADI-SOYADI

İMZA

2.2. Kurum İzin Formu

18.03.2017

T.C.
Ümraniye Kaymakamlığı
Rota Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Enstitünüze bağlı Türk Din Musikisi Bölümü'nde eğitimini sürdürmekte olan öğrencilerinizden Abdurrahman Özsağır kurumumuzda 'Dini Musiki Uygulamalarının Hafif Düzeyde Zihinsel Engelli Çocukların Öz Saygısına Olan Etkisi' konulu yüksek lisans tezinin uygulama çalışmalarını gerçekleştirebilir.

Gereğini arz ederim.

Gökçe Günekin
Kurum Müdürü

2.3. Demografik Bilgi Formu

Sayın veli,

Bu formdaki bilgiler Marmara Üniversitesi Türk Din Musikisi bölümü yüksek lisansında “*Dini Musiki Uygulamalarının Hafif Zihinsel Engelli Çocukların Öz Saygısına Olan Etkisi*” üzerine yapılacak araştırmada kullanılacaktır. Bilgileriniz akademik amaç dışında başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Çalışmama verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

1. Çocuğunuzun adı, soyadı:
2. Çocuğunuzun cinsiyeti: Kız () Erkek ()
3. Çocuğunuzun Yaşı : ()
4. Çocuğun Anne-Baba hayatta mı? : İki de hayatta () Anne hayatta () Baba hayatta ()
4. Kaç çocuğunuz var? : ()
5. Çocuğunuz ailedeki kaçınıcı çocuk? :
6. Eğitim durumunuz nedir? : Okur Yazar () İlkokul () Ortaokul ()
Lise () Üniversite ()
7. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi ekonomik düzeyinizi en iyi ifade etmektedir?
Düşük () Orta () Yüksek ()

2.4.Ölçek

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
7. Genel olarak kendimden memnunum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

EK 3: NOTALAR

3.1.Salat-ı Ümmiye

SEGAH SALAT-I ÜMMİYE

Beste: Buhurizade Mustafa İtri

AL LA HÜM ME SAL LI A LA SEY Yİ Dİ NA MU

HAM ME Dİ NİN NE BİY YİL ÜM MİY Yİ VE A LA A

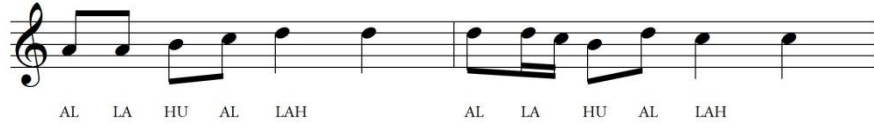
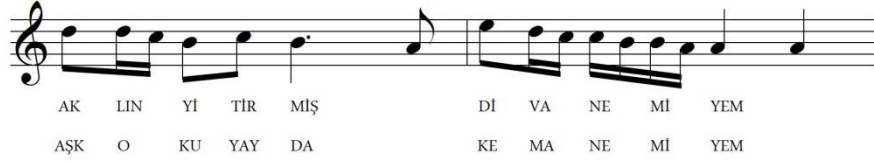
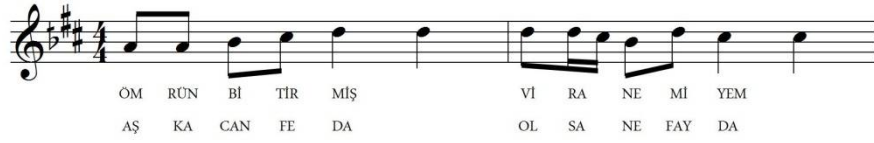
LI Hİ VE SAH Bİ Hİ VE SEL LİM

3.2.Hicaz İlahi

HİCAZ İLAHİ ÖMRÜN BİTİRMİŞ VİRANEMİYEM

USÛL: SOFYAN

BESTE: MUZAFFER ÖZAK
GÜFTE: ?

3.3.Uşşak İlahi

UŞŞAK İLAHİ BU AKLU FİKR İLE MEVLA BULUNMAZ

USÛL: SOFYAN

BESTE: ?
GÜFTE: YUNUS EMRE

BU AK LU - FİK Rİ LE MEV LA BU LUN MAZ
AŞ KİN PA ZA RİN DA CAN LAR SA TI LİR

BU NE YA RE DİR Kİ MER HEM BU LUN MAZ
SA TA RİM CA Nİ Mİ A LAN BU LUN MAZ

YA AL LAH YA AL LAH AL LAH AL LAH AL LAH
" " " " " " " " " " " "

YA AL LAH YA AL LAH RAH MAN AL LAH AL LAH
" " " " " " RA HİM AL LAH AL LAH

BU AKLU FİKRİ İLE MEVLA BULUNMAZ,
BU NE YAREDİR Kİ MERHEM BULUNMAZ.

AŞKIN PAZARINDA CANLAR SATILIR,
SATARIM CANIMI ALAN BULUNMAZ.

YUNUS ÖLDÜ DEYU SALA VERİLİR,
ÖLEN HAYVAN İMİŞ AŞIKLAR ÖLMEZ.

EK 4: FOTOĞRAFLAR

4.1. Müsamere İlgili Fotoğraflar

